

TARTALOM

Előszó - James Scott / 15

Bevezetés - Baranyi Béla / 17

I. A magyar-román és a magyar-ukrán határrégiók háttér tanulmánya / 19

Balcsók István, Baranyi Béla, Dancs László

1. Magyar-román határtérség / 19

1.1. Történelmi dimenziók / 19

1.2. Jogi dimenziók / 22

1.3. Politikai dimenziók / 27

1.4. Gazdasági dimenziók / 29

1.5. Társadalmi dimenziók / 41

2. A magyar-ukrán határtérség / 50

2.1. Történelmi-földrajzi dimenziók / 50

2.2. Jogi dimenziók / 52

2.3. Politikai dimenziók / 57

2.4. Gazdasági dimenziók / 58

2.5. Társadalmi dimenziók / 63

II. Magyar-román és magyar-ukrán határon átnyúló együttműködések / 71

Dancs László

1. Nemzeti szint / 71

2. Szubnacionális szint / 73

2.1. Régiók (NUTS 2) / 73

2.2. Megyei kapcsolatok (NUTS 3) / 74

2.3. Kistérségi együttműködések (NUTS 4) / 76

2.4. Határ menti együttműködések a települések szintjén / 77

2.5. Egyéb intézményi kapcsolatok / 79

3. Határmentiség és határon átnyúló kapcsolatok a lakosság szemszögéből / 81

3.1. A határ mentén élők benyomásai a határról és a szomszédos országról / 83

3.2. A határtérség, mint a mindennapi élet színtere / 88

3.3. A határ mentén élő lakosság szomszédos országba irányuló kapcsolatai / 93

3.3.1. A kapcsolatok időbeli alakulása / 94

3.3.2. A határon átnyúló lakossági kapcsolatok jellege / 95

3.4. Az EU-csatlakozás kérdései a keleti határok mentén élő lakosság szemével / 95

3.5. Az eurorégiók szerepe a keleti határok mentén / 99

III. Az empirikus vizsgálatok eredményei a magyar-román és a magyar-ukrán határrégiókban / 103

Dancs László, Koncz Gábor, Szabó Gyula

1. A magyar-román és a magyar-ukrán határ mentén végzett kérdőíves felmérés eredményei / 103

1.1. A kutatás rövid bemutatása / 103

1.2. A gazdasági kapcsolatok szintjei és típusai / 103

1.3. Migráció és társadalmi kapcsolatok / 105

1.4. A határon átnyúló együttműködés kibontakozását akadályozó tényezők / 107

1.5. A szomszédokról kialakult kép, felfogások / 112

1.6. A határon átnyúló együttműködéssel kapcsolatos stratégiák értékelése / 114

1.7. Az intenzívebb határon átnyúló kapcsolatok várható hatásai / 115

- 1.8. Az Európai Unió bővítésének várható hatásai a régióra / 117
- 1.9. Összegzés / 117

2. Határon átnyúló kapcsolatok - vélemények a határról és a határ menti együttműködésekről / 118

2.1. Helyzetkép, az együttműködések meghatározó belső és külső tényezők / 119

- 2.1.1. Helyi problémák / 119
- 2.1.2. Országos szintű problémák / 122
- 2.1.3. A külpolitika megítélése / 123

2.2. Határon átnyúló együttműködés és regionális összefüggések / 125

- 2.2.1. A határ és a határon átnyúló kapcsolatok szerepe a megkérdezettek mindennapjaiban / 125
- 2.2.2. Közös tennivalók, határon átnyúló együttműködést igényelő problémák / 126
- 2.2.3. A határon átnyúló kapcsolatok meghatározó szereplői / 128
- 2.2.4. A kapcsolatok mozgatórugói / 129

2.3. Felfogások / 130

- 2.3.1. A határra és a határrégióra vonatkozó asszociációk / 130
- 2.3.2. A határtérség mint külön régió? / 131
- 2.3.3. „Mi” és „mások” - azonosságok és különbségek a határ két oldalán élők között / 132
- 2.3.4. A gazdasági viszonyok megítélése a határ túloldalán / 133
- 2.3.5. Vízummentes határforgalom és nyitott határok / 135

2.4. Határ menti együttműködések a gyakorlatban / 136

- 2.4.1. Folyamatban lévő és lezárt projektek, az együttműködések pénzügyi alapjai / 136
- 2.4.2. Partnerség, konfliktusok, kommunikációs stratégiák / 137
- 2.4.3. Hatékonyság vagy elszalasztott lehetőségek? / 138
- 2.4.4. Bővíthető kapcsolatok, bevonható szereplők / 139
- 2.4.5. Kezdeményezők és profitálók / 140
- 2.4.6. Az együttműködés korlátai / 141

2.5. Határon átnyúló együttműködési stratégiák, irányelvek / 144

- 2.5.1. Alulról építkezés, vagy központi befolyás, avagy melyik szint az aktívabb? / 144
- 2.5.2. Az együttműködések szervezeti háttere - Eurorégiók és társaik / 145
- 2.5.3. Helyi források vagy külső segítség? / 146
- 2.5.4. Megváltoztatandó irányelveket és eljárások / 147

IV. Az eredmények összefoglalása / 149

Baranyi Béla, Dancs László

1. Az előzetes vizsgálatok eredményei / 149
2. A határtérség és a határon átnyúló kapcsolatok megjelenése a tervezési dokumentumokban / 152
3. Konklúziók, következtetések, jó gyakorlatok, javaslatok / 158

Mellékletek 165

1. Az EXLINEA program keretei között elkészült és megjelenés előtt álló fontosabb publikációk, 2003-2005. / 165
2. A kutatás résztvevői / 171